

מסורת הש"ס

(6 פסחים כו, ט) וימא (כג, א) ומ"ק ט. וי"ג, (ז) ז"ב ט"א,

✽

תורה אור השלם

1. היציע והציציעו התחנה המש באמה רחבה והתיכנה שש באמה רחבה והשלישית שבע באמה רחבה פי מגרעות נתן לבית סביב הרצה לבלתי אָחו בקירות הבית:

מ"א ו ו
2. דוי אריאל אריאל קרית קהה דוד סוף שקנה על שקנה חיים יקנה: ישעיה כט א

✽

פי' הרא"ש

ג. אָתא חזרי הדרים קטנים היו שם סביב ההיכל וקדש הקדשים: **ואחד אָמְסִיבָה**. מפרש לקמן: ואחד אָפְשַׁפֵּשׁ וא' אָרִיבֵל. כדאמרי רבנן לעיל דנכנס מן הפשפש לתא ומן התא להיכל: ד' התחתונה חמשה התא היה רחב ה' מדרום לצפון: ורובב שש עובי הכותל של היכל היה שש אמות עד תחת התא ואז היה מתקצר אמה כדכתיב (מ"א ר') כי מגרעות נתן לבית סביב והיה מניח התקרה עליו והיינו דקתני ההרובב שש האמצעית ו' עם הרובב והעליונה ז' עם הדרום וכותל ההיכל היה עבוי ה' והא דנתן לקמן (מ"ג) וכותל ההיכל ה' היינו כנגד התא האמצעי: ו' ובסבה היתה עיולה.

המסכה זו לא היתה מדרגה עלה כמו בלולים אלא מדרגה חלקה היתה ומחלכת ממזרח למערב על פני כל הצפון ובקרבן צפונית מערבית היו עולים על ראש התא וכשהגיע למערב הפך פניו לדרום ומחלך על התא כלפי המערב עד שמגיע לדרום: הגיע לדרום הפך פניו לצפונה והיה מהלך בדרום עד שמגיע לפתחה שש עליונה: שויתה פתחה לדרום וכל פתחי הבניינים הכל בכתב מיד ה' דאלי"כ למה לא עשה פתח העליונה בפתן ולא היה צורך להקיף המערבי: ובפתחה שש עליונה מחוץ היו ב'אונסאות. גדולים וחוקק בהם מקום מעמד רגל לעלות ולרדת בהן: ולולין היו פתוחין. כחלולים שבתן בית לעלייה כך היתה בתקרה חרוין והיו משלשלין בהן האומנין בתבות שיש בהן ג' מחיצות ויושבין בהן ואע"פ שאין בה מעלה

איסור מיהא איכא: ו' והדיכ' ב' ע"ק כ'. באורך וברוחב באורך עם האולם ותאים כדפרשין וברוחב לא כל ההיכל אלא מקום האולם: **האונס** ו' **אמות**. י"מ אוטם יסוד ולא נהירא דלשון אוטם לא משמע הכי ועוד למה מנה היסוד שתחת הקרקע ואינו נראה כלכל בנין גובה הבית ועוד אי"א רבנין גדול כזה לא היה לו יסוד אלא ו' אמות ונראה דיסוד לא קחשיב אלא לאחר

ר"מ

ג. כבר אמרנו בתמיד שחא נקראת ההרחקה שיש צין שמי הכתלים וכשתסתכל בצורת ההיכל שזיירנו תמצא בצפון חמשה הרחקות והס כותל מסכה ומסכה וכותל התא והתא ההיכל וכמותם צדרוס לפיכך אמר שעל אלו חמשה הרחקות היו חמשה תאים ועל חמשה תאים ג. שניים והוא מ"ש חמשה על גבי חמשה וחמשה על גבם עד שהיו שלש שורות של תאים וכן צורתם (טו) וכיוצא בו היה צדרוס ואל יטעך שקרא אותם כותל ומסכה וכותל התא והתא וכותל ההיכל ואח"כ חזר וקראם כולם תאים לפי שהרחקה שיש צין שני הכתלים הוא התא וכולם תאים אצל כותל המסיבה וכותל התא וכותל ההיכל לא היה כותל סתום אלא שני כותלים וצנייהם הרחקה כמו שזיירנו ולקנת התאים היו שמות כגון שקרא השורה התחתונה מהם מסיבה וצית הורדת המים חולמס כמו שכתבנו בצורה וכמו שזוכר בפרק זה וכשתסתכל בצורה ג"כ תמצא במערב שלשה הרחקות והס כותל התא והתא וכותל ההיכל והיו עליהן שלשה תאים ושנים על גביהם ד' כן (טו). ומה שאמר כאן לפשפש אחד. ר"ל לתא שיש בו הפשפש הנפוני שבו נכנסין להיכל וחו הפתח שהיה בצפוניו של תא שהיה לו חמשה פתחים והתא הזה היה צשורה אמנעית מהתאים והוא שעל גבי המסכה.

ה[ד] הייע. הס הגוזטרואת המקיפות להיכל מנחון וייתה גוזטרע לכותל המסכה יומר רחבה מן התחתונה והעליונה יומר רחבה מנחון וייתה גוזטרע אמנעית כדי שלא יהא אפשר להדבק בזכותו והוא מה שאמר כי מגרעות נתן לבית וגו' וכן היה מוקף כל ההיכל מנחון לכותל המסכה ג' גוזטרואות כלורה זו (ז'): ה' הקפה זו שמקף ההיכל עד שגיע אל העליה היא צמון התאים המקיפים להיכל כמו שזיירנו. ועכשיו אמרו שהיתה עליה על ההיכל ו[וקדש הקדשים ובקרקע עלייה היה דבר מנצדיל צין קירוי ההיכל וצין קירוי קדש הקדשים. ולול. הוא פתח קטן ולפיכך אמר שלול היה צקרקע העליה פתוח אל קדש קדשים ליכנס בהם האומנים אל קדש הקדשים אם יטטרך לתקן שום דבר והואיל וזכרנו האומנים נלמך כאן שאס נלטטרך בנין צמון ההיכל משתדלים ומכוונין שיהיה האומן כהן כשר ואם אי אפשר שלא נמצא אלא ישראל יכנס וכתבו צמוספתא דכלים הטומאה מנזה כהנים אין כהנים נכנסין

פתחו של היכל

לויס אין לויס נכנסין ישראלים מנזה צטוריס אין טהוריס נכנסין טומאים מנזה בתמימיס אין תמימיס נכנסין צעלי מומין מנזה שיכנסו צתיבות אין שם מיצות יכנסו דרך פתמים: ו' זכר מדת גבהו ואח"כ יזכור ארכו ורחבו. ואוטם. הוא בנין אטום שצוניס צנוף הקרקע יסוד ועליו מעמידין הכתלים.

ג. **ושלשים ושמונה** תאים היו שם חמשה עשר בצפון חמשה עשר בדרום ושמונה במערב שבצפון ושבדרום חמשה על גבי חמשה וחמשה על גביהם ושכמערב שלשה על גבי שלשה ושנים על גביהם = ושלשה פתחים היו לכל אחד ואחד לתא מן הימין ואחד לתא מן השמאל ואחד לתא שעל גביו ובקרב מזרחית צפונית היו חמשה פתחים אחד לתא מן הימין ואחד לתא שעל גביו ואחד למסיבה ואחד לפשפש ואחד להיכל: ד' התחתונה חמשה ורובד ששה והאמצעית ששה ורובד שבע והעליונה שבע שנאמר י'היציע התחתונה חמש באמה רחבה והתיכונה שש באמה רחבה והשלישית שבע באמה רחבה: ה' ומסכה היתה עולה מקרב מזרחית צפונית לקרב צפונית מערבית שבה היו עולים לגגות התאים היה עולה במסכה ופניו למערב הלך על כל פני הצפון עד שהוא מגיע למערב הגיע למערב והפך פניו לדרום הלך כלפי מערב עד שהוא מגיע לדרום הגיע לדרום אוכלפי דרום והיו פניו למזרח היה מהלך בדרום עד שהוא מגיע לפתחה של עליה שפתחה של עליה פתוח כלפי הדרום ה ובפתחה של עליה היו ב' כלונסות של ארז שבהן היו עולין לגגה של עליה וראשי פספסין מבדילים בעליה בין הקדש לבין קדש הקדשים^[6] ולולין היו פתוחין בעליה לבית האומנים בתבות כדי שלא יזונו עיניהן מבית קדשי הקדשים: ו'^[7] וההיכל מאה על מאה על רום מאה האוטם שש אמות וגובהו ארבעים אמה אמה כיוור ואמתים בית דלפה ואמה תקרה ואמה מעזיבה וגובה של עלייה מ' אמה ואמה כיוור ואמתים בית דלפה ואמה תקרה ואמה מעזיבה וג' אמות מעקה^[8] ואמה בלה עורב רבי יהודה אומר לא היה בלה עורב עולה מן המדה אלא ארבע

אמות היה מעקה: ז' מזמרח למערב מאה אמה כותל האולם חמש והאולם אחד עשר כותל ההיכל שש ותוכו ארבעים אמה מרקסין [2 ועשרים אמה בית קדש הקדשים כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש^ה מן הצפון לדרום שבעים אמה כותל המסכה חמש והמסכה שלש כותל התא חמש והתא שש כותל ההיכל שש ותוכו עשרים אמה⁷ כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש ובית הורדת המים שלש אמות והכותל חמש אמות האולם עורף עליו חמש עשרה אמה מן הצפון וחמש עשרה אמה מן הדרום והוא היה נקרא בית החליפות⁸ ששם גונזים את הסכינים וההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו ודומה לארי שנאמר² והוי אריאל [אריאל] קרית חנה דוד מה הארי צר מאחוריו ורחב מלפניו אף ההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו:

הדרן עלך פתחו של היכל

שהיה ו' כדפרשתי לעיל: ובית הורדת מים ג'. היה מקום שמו נפתחו נמשכין דרך שמאל שם בצנורות ועלו לים שעשה שלמה לבית הטבילה: בית החליפות. אותו העורף נקרא חליפות: מאחוריו. לצד מערב כי היו שם חלונות וגזו בהן הסכינין וכתוב כבודא [א' ט] מחלפים תשעה ועשרים והיינו בנין צר מאחוריו ע' ורחבה מלפניו ק'. הדרן עלך פתחו של היכל

פרק רביעי מדות ר"מ

לויס אין לויס נכנסין ישראלים מנזה צטוריס אין טהוריס נכנסין טומאים מנזה בתמימיס אין תמימיס נכנסין צעלי מומין מנזה שיכנסו צתיבות אין שם מיצות יכנסו דרך פתמים: ו' זכר מדת גבהו ואח"כ יזכור ארכו ורחבו. ואוטם. הוא בנין אטום שצוניס צנוף הקרקע יסוד ועליו מעמידין הכתלים.

וכיור. הוא פיתוח והחפירות שמתפתחים הכנאים כקד וחלצנים ולפעמים אומרים כיוון וזיוון ר"ל פיתוחין וזיורין. ולדף. שם טיף המים מן הקירוי והיה נוהג אצלם צנינים לעשות לבית שני קירויים קירוי למעלה מחזירו ומונים צין שניה מעט הרחקה וקורים אותו החלל בית הדילפה על סם הדלף כדי שאם יטיף הקירוי העליון יעמדו מים באותו החלל. ומקרה. קירוי ז' הקורות צלצד. ומעזיבה. היא הסיד והאצנים שנותנין על הקירוי ככר פירשנו זה צבוסה. וכלה עורב. מאלד העורצין לפי שהיה מקיף ההיכל למעלה מן המעקה מאלדע רוחמיו צמשק ח[ה] של צרול גובה אמה חד כמו הסייף כדי שלא ישב עליו שום עוף על ההיכל מפני שנחמסים רגליו באותו הסייף ולפיכך קורין אותה כלה עורב ואע"פ שאין צריך לזייר הכי זו צורה מה שזוכר בהלכה זו מגבהו של היכל והיא מזויירת צשולי הדק (יט): ז' צורת ההיכל צלווך ורחבו ואלו המדות הנוכרות כבר ישבנו אותם בתחלת פרק זה וכשתסתכל בו תמצא כל הכתוב הזה התבאר מאותה הצורה וכן כתוב צענין בית ראשון שארכו של היכל היה ששים ורחבו עשרים והיה קודש הקדשים שלישימו כמו שמשכן והוא עשרים אמה והיכל ארבעים. והכותל המצדיל צין

ההיכל וקדש הקדשים והוא הנקרא טרקסין. היה בו פתח ועליו פרוכת אחד ויולד להם ספק צבית שני על עובי כותל המרקסין אם היה נכלל עם הארבעים של היכל ויהיה רוחק הפרוכת מכותל מערבי עשרים ואחד אמה או היה מכלל קדשי הקדשים ומהי שפת הפרוכת צלשל צלמאוס ולפיכך נתנו עובי הכותל מחוץ למדת ההיכל וקדש הקדשים ונומנין עליו פרוכת מצפנים ופרוכת מנחון והיה הטרקסין צין שמי פרוכות והיה צין שמימן אמנה כמו שזיארנו בחמישי ט[והמכפורים והיה כולו ר"ל כל ההיכל מאה על מאה היו מטיין הצנין מעט לצד מערב וכשימשך לצד המזרח מתרחב כדמות האריה שהוא רחב מלפניו וצר מאחוריו כגון זה (יט):

הדרן עלך פתחו של היכל

אמות היה מעקה: ז' מזמרח למערב מאה אמה כותל האולם חמש והאולם אחד עשר כותל ההיכל שש ותוכו ארבעים אמה מרקסין [2 ועשרים אמה בית קדש הקדשים כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש^ה מן הצפון לדרום שבעים אמה כותל המסכה חמש והמסכה שלש כותל התא חמש והתא שש כותל ההיכל שש ותוכו עשרים אמה⁷ כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש ובית הורדת המים שלש אמות והכותל חמש אמות האולם עורף עליו חמש עשרה אמה מן הצפון וחמש עשרה אמה מן הדרום והוא היה נקרא בית החליפות⁸ ששם גונזים את הסכינים וההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו ודומה לארי שנאמר² והוי אריאל [אריאל] קרית חנה דוד מה הארי צר מאחוריו ורחב מלפניו אף ההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו:

הדרן עלך פתחו של היכל

שהיה ו' כדפרשתי לעיל: ובית הורדת מים ג'. היה מקום שמו נפתחו נמשכין דרך שמאל שם בצנורות ועלו לים שעשה שלמה לבית הטבילה: בית החליפות. אותו העורף נקרא חליפות: מאחוריו. לצד מערב כי היו שם חלונות וגזו בהן הסכינין וכתוב כבודא [א' ט] מחלפים תשעה ועשרים והיינו בנין צר מאחוריו ע' ורחבה מלפניו ק'. הדרן עלך פתחו של היכל

עין משפט ונר מצווה

ד א מיי פ"ד מהל' בית המזירה הלכה י:
ה ב מיי שם הלכה יא:
ו ג מיי שם הלכה ט:
ז ד מיי שם הלכה יב:
ח ה מיי שם הלכה יג:
ט ו מיי שם הלכה ג:
י ז מיי שם הלכה ד:
יא ח מיי שם הלכה ה:
יב ט מיי פ"א מהל' בלי המקדש הל' טו:
יג י מיי פ"ד מהל' בית המזירה הלכה ט:

✽

שיטה מקובצת

[א הגיע לדרום הפך פניו למזרח: בן טרקסין עיין בערך טרקסין אות ט' ובכ"ח דכלאים ה' ה': ג] תאים היו חמשה תאים שניים: [ד על גביהם ומה שאמר וכן לפשפש: ה] [6] אלו היציעים: [ו] ההיכל ועל קדש אות ו' נחמק: [ז] קירוי הנחת הקורות: [ח] בחשק ג"א ג' דקדע של: ט] מכפורים ג"א ג' מקדושי:

[6] נראה לדרך לומר היצע. אלו היציעים הם הגוזטרואת.
[7] אולי ז"ל דוקקן על צרול.
[8] אלא נמצא כקדושין וא"ש.

✽

פי' הרא"ש (המשך)

שעלה הבנין מהארץ היה כולו אטום בלא חלל ו' אמות והיו הרצפה גבוה עד העלייה ו' אמה:
אמה כיוור. יציגי פרחים מצויירים סביב ברחב אמה באבנים גדולות לבנין ושקעם בחומה והניחו קורה גדולה על האבנים לתת עליהן קורות התקרה לבלתי אחוז בקירות הבית:
ואמה תקרה. עובי הקורות שעליהן:
ואמה מעזיבה. עפר ורצפה:
ואמה בלה עורב. טבלאות של ברזל ובהם קבועות מסמרות חזין למנוע את העורבים לשכון שם שלא יביאו את הטומאה וכן היו על כל גג ההיכל ובערוך פי' שהיה צורה להבריח העופות כדרך שעושין שומרי הפירות:
ז אמה מרקסין. היא מחיצה המבדלת בין ההיכל ובין קדש הקדשים והיא היתה מחיצת אבנים בבית ראשון ובבית שני שהיה גבוה יותר מהראשון ולא היה יכול לעמוד בנין ורחב אמה ולהוסיף על הבנין אי"א עשו ב' פרוכות וביניהן אמה ונקרא טרקסין על שסוגרו

^[1] ה' והא דנתן לקמן (מ"ג) וכותל ההיכל ה' היינו כנגד התא האמצעי

^[2] ועשרים אמה בית קדש הקדשים כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש

^[3] מן הצפון לדרום שבעים אמה כותל המסכה חמש והמסכה שלש כותל התא חמש

^[4] מן הצפון לחמש אמות והכותל חמש אמות האולם עורף עליו חמש עשרה אמה מן הצפון וחמש עשרה אמה מן הדרום

^[5] ששם גונזים את הסכינים וההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו אף ההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו

^[6] ולולין היו פתוחין בעליה לבית האומנים בתבות כדי שלא יזונו עיניהן מבית קדשי הקדשים

^[7] וההיכל מאה על מאה על רום מאה האוטם שש אמות וגובהו ארבעים אמה אמה כיוור ואמתים בית דלפה ואמה תקרה ואמה מעזיבה

^[8] ששם גונזים את הסכינים וההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו אף ההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו

עין משפט נר מצוה

א א מ״י פ״ה מהל' בית הכמרה הל' ד:
ב ב מ״י שם הל' י:
ג ג מ״י שם הל' י:
ד ד מ״י שם הל' טו:
ה ה מ״י שם הל' יד:
ו ו מ״י שם הל' יג:
ז ז מ״י שם הל' יז:
ח ח מ״י פ״ו מהלכות ביאת מקדש הל' יא:

שיטה מקובצת

א אמה המובחב שלשים:
ב אמה הויכל מאה חיבת החיל נמחק:
ג אומש הכבש והמובחב ששים חיבת מן את ל' נמחק:
ד ארבעה ומן הננסין:
ה שברויס לשכת חיבת שבצפון נמחק:
ו הקדשים ועל כו בית הטבילה לכהן (אות ה' נמחק):
ז שם היו מדיחין קרבי קדשים אות ש' ה' נמחק:
ח שבצפון לשכת חיבת שברויס נמחק:
ט בור הגולה והגילגול חיבת קבוע נמחק:
י הכהונה שכל כהן אות ר' נמחק:
יא על חיבת וברוך ועל חיבת הקדשים נישם קול למעלה ועל חיבת שבתיים נישם נקרות למעלה על כל חיבת להורות כי לפ"ד חל למחס:
יב ס"ק מסכת מדות הריפת הפתקים

אמר המעתיק והמסדר בלב נשבר מדרב בראומי ימי בחורתי קלו מני רן ברוח ומלאכי שיבה חקבו:
ויאתי ויסירו קשים רבים מי מנה כל יום ירום ככשע ביני ובין המות תש כתי וגם לחי והדרב אין בי לא ידעתי וים מותי ואנכי הולך שחוח אין בקודי מוח ולא טעם ולא ריח ניחוח ואנא אמצא מנח ולבי מלא אנחה איי לי מיום החתוכה על מה היה לי הבטחה תת אתן דין וחשבון ובידי אין תשורה וקרבן

סעפיו ישיבוני והם יורני אולי תמצא מצוה אחת הקיימת לדורות אשר היא ממצות הקירות והיא תלין בערך ביום הדין ותהיה לך למשמרות והנה ה' אינה ברב חסדיו להוציא אור תעלומה את הגהות וחידושים אשר אסף וליקט הגאון ר' בצלאל אשכנזי ז"ל בעל שיטה מקובצת על סדר קדשים והנה באו לידי הגמרות שלמד הגאון רבינו בצלאל אשכנזי ז"ל וכתב בכת"י הגהות על גמרא ורשי' ותוס' הגהות אמתיות אשר העתיק מתוך כת"י שהיה לו מהראשונים ושטות מהראשונים תוס' הראש' תוס' היציגיות ותרא' תוס' רבינו פרץ תוס' מרבינו ברוך וגיליוני תוס' וגיליוני תוס' מהרא"ש ופי' מרמז"ה ופי' מראב"ק תוס' טוך ופי' לא נודע למי רש"י כת"י הראב"ד והר"ה ותוס' החסרים בדרפוס תוס' בכת"י והנה אלו הגמרות כתב בס' קורא הדורות שראה אותם ורצה לקנותם ומסיבות מחלוקת ששעשה מה נמנע מלקנותם והנה עיי' סיבה זאת היה אלו הגמרות סגורות ומסוגרות ולא שופתם עין לדאותם והנה ברבות הימים ושנים נשכת יוקר מציאותם ועיי' שהיהה כתיבה אשכנזית ולא יכלו חז"ר ספרדים לקרותם נעשר הפקר וחי' שמששש וכתב קטן והנה קמתי ושנסתי מתני ואוורתי כנבור חליצי ולתת כח מינוי יגעתי ביגיעה רבה ימים ושנים להביט עיי' כלי זכוכית מגדל האותיות ולא נלאיתי מלהעתיקם שלשה פעמים ולמודע אני צריך כי נמצא עוד קובץ כת"י (6) אאלו הגהות והחידושים אצל החכם ה"ר יהודא אורלאי ניי' ואמורים מפי השמועה שהוי העתקת הריש עדיני ז"ל תלמידי הגאון רבי'א אולם נראה לכל עין וראה שלא העתיקם מגוף השי"ס אשר לפני כי בהקובץ הג"ל חסר הריבה מהגהות ומחידושי הראשונים וגם אינו עולה בסדר נכון ומלבד שחסר במס' ובחסם עד דף כ"ג ואולם אנכי סדרתי בסדר נכון כ"א למקום הראוי והנה מה שנמצא מתוקן בהש"ס חדישים דפוס ויילנא וויין לוח העתקתי והנה בטחתי בחסד הבורא כי ימצא המעתיק מן עונג כי יאירוי עיני בתגרות והפירושים הקידים ה' יאיר עיני להבין עמקי סודות תורתו הקודשה כמ"ש גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך ולקיים כל מצות' אמן:

ה'כ"ד המעתיק והמסדר מתאבב בעפר הגלי חבמי' הרוז ומשתתחה פול הדרתם עמוס התלאות המצל"ח יום ג' ט"ו סיון שנת תר"ל צ"פ אברהם במוהר"ר צבי הירש ולצ"ה א' איוונשפיין מילידי עיר דארחהיפושין תושב עה"ק ירושלים ת"ו

לז: ר"מ כל העזרה פרק חמישי מדות

כל העזרה היסא קפ"ו. מגובה של עזרת ישראל עד לאחורי הכפורת כמו שמפרש בלורך ורחבה קל"ה צעורת נשים שהרוצח לא שונה שכותלי כל העזרות כולן הולכות צוהו וצמישור מן הלפון לדרוס מפרש לך מה היה משמשת העזרה הכנש לעזמו שלשים אורך מקום הטבעות כ"ד אמות שלמות של שיש צשש עמודים הננסים שנויים צפרק שלשיז והנוטר הוא עשרים וחמש אמות פרוס אותו צין כנש לכותל מזה וצין מקום הננסין מלד א': ג שם היו מולחין עורות קדשים. לךך נקראת פרוה על שם עורות הפרים שצה דומיא לדמדותיה שנקראו על שם מעשיהן וחקר לדבר והצ פרוים (ד"ה צ ג) שדומה לדס הפרים אלל בית טזילה

שעל גבה פרוה מגושף צנאו ועשאה דומה לדומה:
ציש טזילה.
בחול שצנו על גצ שער המים אמת נ"ל:
ד לשכת צ"ג.
לשכת פרהדקין:
היספ אחווי שסיהן.
אחד לשכת הגולה ואחד לשכת הגזית:
וגג שלשמן שזה.
למעלה:
זור פגולה.
מים ממוקיס לשמיה ואמת המים להדהס:

הדרן עלך כל העזרה

בית הכפורת: ב
ב מן הצפון לדרום מאה ושלשים וחמש ^[א]
ב מן הכבש ולמזבח ששים ושתים מן המזבח לטבעות שמונה אמות ^ה מקום הטבעות עשרים וארבע מן הטבעות לשלחנות ארבע מן השלחנות ולננסין ארבע ^ה מן הננסין
לכותל העזרה שמונה אמות ^ו והמותר בין הכבש לכותל ומקום הננסין:
ג
ד שש לשכות היו בעזרה שלש בצפון ושלש בדרום ^ה
שבצפון לשכת המלח לשכת הפרוה לשכת המדיחים לשכת ^ו המלח שם היו נותנים מלח לקרבן לשכת הפרוה שם היו מולחין עורות ^ז
קדשים ועל גגה היה בית הטבילה לכהן גדול
ביום הכפורים לשכת המדיחין ^ח
ששים היו מדיחין קרבי הקדשים ומשם מסיבה עולה לגג בית הפרוה:
ד
ה שברדרום לשכת העיץ לשכת הגולה לשכת הגזית לשכת העיץ אמר רבי אליעזר בן יעקב שכחתי מה היתה משמשת אבא שאול אמר לשכת כהן גדול היתה אחורי שתיהן
וגג שלשתן שוה לשכת הגולה שם היה בור ^א קבוע והגלגל נתון עליו ומשם מספיקים מים לכל העזרה לשכת הגזית שם היתה ^ב
סנהדרין גדולה של ישראל יושבת ^ה
ודנה את הכהונה ^ז
וכהן שנמצא בו פסול לובש שחורים ומתעטף שחורים ויוצא והולך לו ושלא נמצא בו פסול לובש לבנים ומתעטף לבנים נכנס ומשמש עם אחיו הכהנים ויום טוב היו עושים שלא נמצא פסול בורעו של אהרן כההן וכך היו אומרים ברוך המקום ברוך הוא שלא נמצא פסול בורעו של אהרן ^ב
וברוך הוא שבחר באהרן ובבניו לעמוד לשרת לפני ה' בבית קדשי קדשים:

הדרן עלך כל העזרה וסליקא לה מסכת מדות

הדרן עלך כל העזרה

הפרוה.
ביומא [דף לה.] מפרש מאי פרוה אמגושא פרשי"י אדם מכשף עשאה ישראל הוה וכו' כדכתיב [עורא ד] לא לכס [ולנו] לבנות בית ור"ח פי' שהיה מכשף אחד שעלה בירעו לראות [עבורת] כה"ג ביה"כ בשעה שחקיי טורת ונשה מחילות מירושלים לחר הבית ומצאורו בלשכת בית הפרוה והרגוהו שם והיה שמו פרוה:
ד אבא שאול אומר לשכת כה"ג כו'.
מילתא באנפי נפשה הוא ולא קאי אדרבי אליעזר בן יעקב.
בור הגולה.
ועשאוהו כשעול מן הגולה:
לובש לבנים.
מרב שמחה:
ס"ק

(6) צ"ל פסיק דיומא דף טו ע"ב:
(7) צ"ל שליל מקליה היה כו' ופיסורו מקליה של יומח העזרה ועי' רש"י יומא טו:
דיה רנא:

אחר השלמת המסכתא
יאמר זה ויעויל לזכרון בעזרת השם יתברך

ידי רצון מלפניה יי אלהינו ואֵלהי אבותינו שְתֵּהא תוֹרַתָּה אֲמוֹנֵתֵנוּ בעולם הַזֶּה ותֵּהא עִמּוֹנוּ לעולם הבא.
(1)
חַיִּינָא בר פַּפָּא רמי בר פַּפָּא נחמן בר פַּפָּא אחאי בר פַּפָּא אבא מְרִי בר פַּפָּא רַבְרָם בר פַּפָּא רַבִּישׁ בר פַּפָּא סוּרְיָב בר פַּפָּא אֲדָא בר פַּפָּא דְרוּ בר פַּפָּא:

העֶרב נא וי אלהינו את דברי תורתך פנינו ובכיפיות עמך בית ישראל.
ונהיה פלנו אנחנו וצֻאצְאֵינוּ וצֻאצְאֵינוּ עמך בית ישראל פלנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאוֹבֵי תחִכְמֵנוּ מִצוֹתֶיךָ פי לעולם היא לוי: יהי לבי תמים בחקך למען לא אבוש: לעולם לא אֶשְׁפַח פְּקוּדֶיךָ פי במ חייִתֵּנוּ: ברוך אתָּה יי לְמִדְנֵי חֲקִיךָ: אֲמֵן אֲמֵן סְלָה ועֵד: מוֹדִים אנחנו לפְּנֵיךָ יי אלהינו ואֵלהי אבותינו ששָׁמַתְּ חֻלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בית המִדְבָּר ולא שָׁמַתְּ חֻלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קִרְוֹת. שָׁאֲנוּ מִשְׁפִּימִים והם מִשְׁפִּימִים. אֲנוּ מִשְׁפִּימִים לְדַבְּרֵי תוֹרָה והם מִשְׁפִּימִים לְדַבְּרִים בְּטֹלִים. אֲנוּ עֲמֹלִים והם עֲמֹלִים. אֲנוּ עֲמֹלִים ומִקְבְּלִים שָׂכָר והם עֲמֹלִים ואִינָן מִקְבְּלִים שָׂכָר. אֲנוּ רָצִים והם רָצִים. אֲנוּ רָצִים לַחַיֵי הָעוֹלָם הבא והם רָצִים לְבָאֵר שַׁחַת. שְׁנַאֲמַר ואתָּה אֵלֵהִים תוֹרִידֶם לְבָאֵר שַׁחַת אֲנִישֵׁי דְמִים ומְרֻמָּה לא יִחַצּוּ וּמֵיהֶם וְאֵיני אֲבַטַּח בְּךָ:

יהי רצון מלפניה יי אלהי בשם שעזרתני לסים מסכת מדות פן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסיימם ללמד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה. וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים ועמוד לי ולזרעי שלא תמוש התורה מפי ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם. ותתקיים בי בהתהלכה תנחה אותך בשכּפך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך. פי בי ירבו ימיה ויסיפו לך שנות חיים: אורך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד: יי עוז לעמו ויי ין יברך את עמו בשלום: יתגַדֵּל ויתקדש שמה רבא: בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא. ולאחיא מתיא. ולאסקא לחיי עלמא. ולמבנא קרתא דירושלם. ולשכלל היכליה בגוה. ולמעקר פולחנא נוגראה מארעא. ולאֵתבא פולחנא דשמיא לאַתריה. וימליך קודשא בריה הוא במלכותיה ויקריה. ויוצמח פְּרָקְנָה ויקרב משיחה: בחיובן וביומיוכוז ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב. ואמרו אמן: והא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי. יתברך וישתבח ויתפאר ויתרום ויתנשא ויתנהדר ויתעלה ויתהלל שמה דקדשא בריה דהוא: לעלא מן כל ברכתא ושריתא השבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא. ואמרו אמן: על ישראל ועל רבנן. ועל תלמידיהון ועל כל תלמידיהון. ועל כל מאן דעסקין באוריתא. די באתרא (קדישא) הדין ודי בכל אתר ואתר. והא לחון ולכון שלמא רבא חנא וחסדא ורחמי וחיי אריכי ומזוני רויחי ופרקנא מן קדם אבוהון די בשמיא וארעא ואמרו אמן: והא שלמא מן שמיא וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל. ואמרו אמן: עושה שלום במרומיו הוא ברחמייו יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

(6) [פי' הגון על זה מנאס כס' החיים שחיבר חמי הגאון מהר"ל מפלאר כספר זכות חייל פ"ג.]
(7) צביטומא סבוק משונת המימ"א ז"ל וכן בס' שיש צדיק כבוד רמוס על הכרת עמות הללן.

מסורת הש"ס

(6) יומא טו: [מנחם ז"א]

(7) צ"ל היכל, א זכאים סב:

(8) יומא טו: (9) מנחם כא:

(10) ע"ש פסו' ד"ה בלשנות,

(11) מוספתא לסנהדרין פ"ו [ומוספתא דתניגה פ"ג]

פי' הרא"ש

א כל העזרה. הנקראת מחנה

שכינה טמא חייב עליה

כרת: ב הכבש והמזבח ס"ב.

אז"כ שהמזבח היה לייב

הכבש היה לייב בשטח

הקרקע לא היו זוכלים אלא

ס"ב כי ב' אמות של הכבש

היו פורחות כנגד אמה של

יסוד ואמה טובב: מן

השולחנות צננבין הן ד'.

שרלהות של שיש ששינו

במדי [דף לא:]: שעליהן

היו מדיחין את הקרביים

והא דתנן במדיד פוק לא

היו כופתין [שם] הקרביים

מדיחין אותן ג' פעמים

בבעטן של שלחנות של

שיש שבין העמודים והכא

תנן שהיו רחוקים מן הננסין

ד' צ"ל שאחרים היו אי"

הא כי הן העמודים לאו דוקא

וקרי ליה שפיר בין העמודים

אי"פ שרחוקים ממנו ומיהא

הא תנן בפירקין דלעיל

ובמדיד פ' אמר להם

הממונה [דף לו:]: שבהן

חולין ומפשיטין על

שרלהות של שיש שבין

העמודים צ"ל דאחרים היו

דאי"א שתהא הבהמה תליה

באתקלאות ומגעת

לשולחנות הרחוקים ד'

אמות מן הננסים ותימה דלא

חשיב מקום השולחנות

ורשי ז"ל תירץ (8) בפ"ק

דלא צריך למיתני דהדבר

מפורש ביהוצקאל [מ] דאמה

וחצי אוך כל א' רוחב כל

א': והגותה. (9) מקום לה'

היה בין הכבש ולכותל

ומקום הננסים וגם מקום

השולחנות: ג לשבנות בית

הפרוה. ביומא [דף לה.] מפרש מאי פרוה אמגושא פרשי"י אדם מכשף עשאה ישראל הוה וכו' כדכתיב [עורא ד] לא לכס [ולנו] לבנות בית ור"ח פי' שהיה מכשף אחד שעלה בירעו לראות [עבורת] כה"ג ביה"כ בשעה שחקיי טורת ונשה מחילות מירושלים לחר הבית ומצאורו בלשכת בית הפרוה והרגוהו שם והיה שמו פרוה:
ד אבא שאול אומר לשכת כה"ג כו'. מילתא באנפי נפשה הוא ולא קאי אדרבי אליעזר בן יעקב.
בור הגולה. ועשאוהו כשעול מן הגולה:
לובש לבנים. מרב שמחה:
ס"ק